

Groen vingermos: Exoot of inheems?

Henk-Jan van der Kolk, Bryologische en Lichenologische WerkGroep

Groen vingermos (*Physcia biziana*) is een groot boombewonend korstmos. Pas eind 2023 werd deze soort voor het eerst in Nederland vastgesteld. Al snel bleek dat de soort jarenlang over het hoofd is gezien. Groen vingermos komt opvallend vaak voor op aangeplante bomen in de bebouwde kom, wat doet vermoeden dat de soort steeds met bomen is aangevoerd. Tegelijkertijd zijn er ook vindplaatsen die pleiten voor een spontane vestiging. Waarom is groen vingermos zo lang over het hoofd gezien en moet de soort beschouwd worden als exoot of als inheems?

Groot, grijs, groen en berijpt

Dat groen vingermos zo lang over het hoofd is gezien is opvallend, aangezien dit korstmos grote rozetten vormt die ook zonder het gebruik van een loep goed zichtbaar zijn. Droog heeft de soort een lichtgrijze kleur en lobben die bedekt zijn met een laagje berijping, alsof het korstmos is bestrooid met poedersuiker. Groen vingermos ondergaat een gedaanteverwisseling wanneer het nat wordt. Het krijgt dan een groene kleur en daar is ook de Nederlandse naam aan ontleend.

Groen vingermos is in het verleden verward met andere soorten. Groot vingermos (*Physcia stellaris*) en gemarmerd vingermos (*Physcia aipolia*) vormen, net als groen vingermos, grote platte rozetten, maar verschillen door de aanwezigheid van marmering en de afwezigheid van berijping. Fors rijpmos (*Physconia distorta*) vormt, net als groen vingermos, grijs berijpte lobben die nat groen worden, maar verschilt onder meer doordat de rhizinen (wortelachtige structuren) zwart zijn in plaats van wit. Groen vingermos komt van nature voor in Zuid-Europa. In Midden-Europa komt de soort ook voor in het oosten van Oostenrijk en het zuiden van Tsjechië. Noordwestelijker in Europa is de soort extreem zeldzaam: uit de noordelijke helft van Frankrijk en uit Duitsland zijn maar een handjevol vondsten bekend.

Exoot of inheems?

In eerste instantie werd groen vingermos steeds ontdekt op vanuit het buitenland aangevoerde bomen in de bebouwde kom, en werd daarom gezien als een exotische soort. In Amsterdam werd de soort gevonden op aangeplante iepen en leek er sprake van lokale verspreiding. In de loop van 2024 werden er toch twee groeiplaatsen gevonden, waar groen vingermos zich vrijwel zeker spontaan gevestigd had. Het betreft twee groeiplaatsen in het buitengebied, één op een populier nabij Rotterdam en één op een oude es nabij Bodegraven. In beide gevallen gaat het om behoorlijk oude bomen. Samen met het gegeven dat er bij de aanplant van essen- en populierenlanen in het agrarische gebied eigenlijk nooit korstmossen worden aangevoerd, maakt dit het waarschijnlijk dat het wilde groeiplaatsen betreffen.

Figuur 1. Groen vingermos vormt opvallende rozetten.
(Foto: Henk-Jan van der Kolk)

BLWG

Figuur 2. Groen vingermos is alleen groen bij vochtig weer. (Foto: Gerben Boer)

Figuur 3. Met de loep is de berijping op de lobben goed te zien. (Foto: Henk-Jan van der Kolk)

Het is mogelijk dat deze zuidelijke soort zich in Nederland spontaan kan vestigen door klimaatverandering, en dat het een klimaatschuiver is.

Bij andere soortgroepen komt het vaak voor dat van inheemse soorten buitenlandse exemplaren worden aangevoerd en zich in de natuur verspreiden. Bij planten betreft dat bijvoorbeeld verwildering van aangeplante tuinplanten. Bij korstmossen komt dit maar bij heel weinig soorten voor. Als korstmossen aangevoerd worden, kunnen ze vaak niet standhouden en verdwijnen ze snel weer. Groen vingermos lijkt hierop nu een uitzondering, en is één van de weinige korstmossen waarbij aangevoerde exemplaren tientallen jaren kunnen standhouden.

Aangevoerde exemplaren vormen geen bedreiging

Omdat groen vingermos zich ook op eigen kracht in Nederland kan vestigen, moet de soort uiteindelijk beschouwd worden als inheems, waarbij er daarnaast ook onnatuurlijk aangevoerde exemplaren voorkomen. Dat de aangevoerde exemplaren van groen vingermos lang standhouden en zich lokaal zelfs uitbreiden, lijkt geen bedreiging te zijn voor de Nederlandse biodiversiteit. Hoewel de soort wel groot kan worden, heeft het niet de neiging om hele stammen te overwoekeren. In plaats daarvan vormt het enkele tot enkele tientallen exemplaren per boom, waarbij er meer dan voldoende ruimte over blijft voor andere korstmossen. Deze soort kan dus eigenlijk gezien worden als een aanwinst voor de Nederlandse biodiversiteit van boombewonende korstmossen, die door klimaatverandering al jarenlang in de lift zit.

Verder lezen

Van der Kolk, H., M. Molenaar, A. van Wingerden & G. Boer, 2024. De Nederlandse vingermossen (*Physcia*). Buxbaumia 131: 1-19.

[Klik hier.](#)

